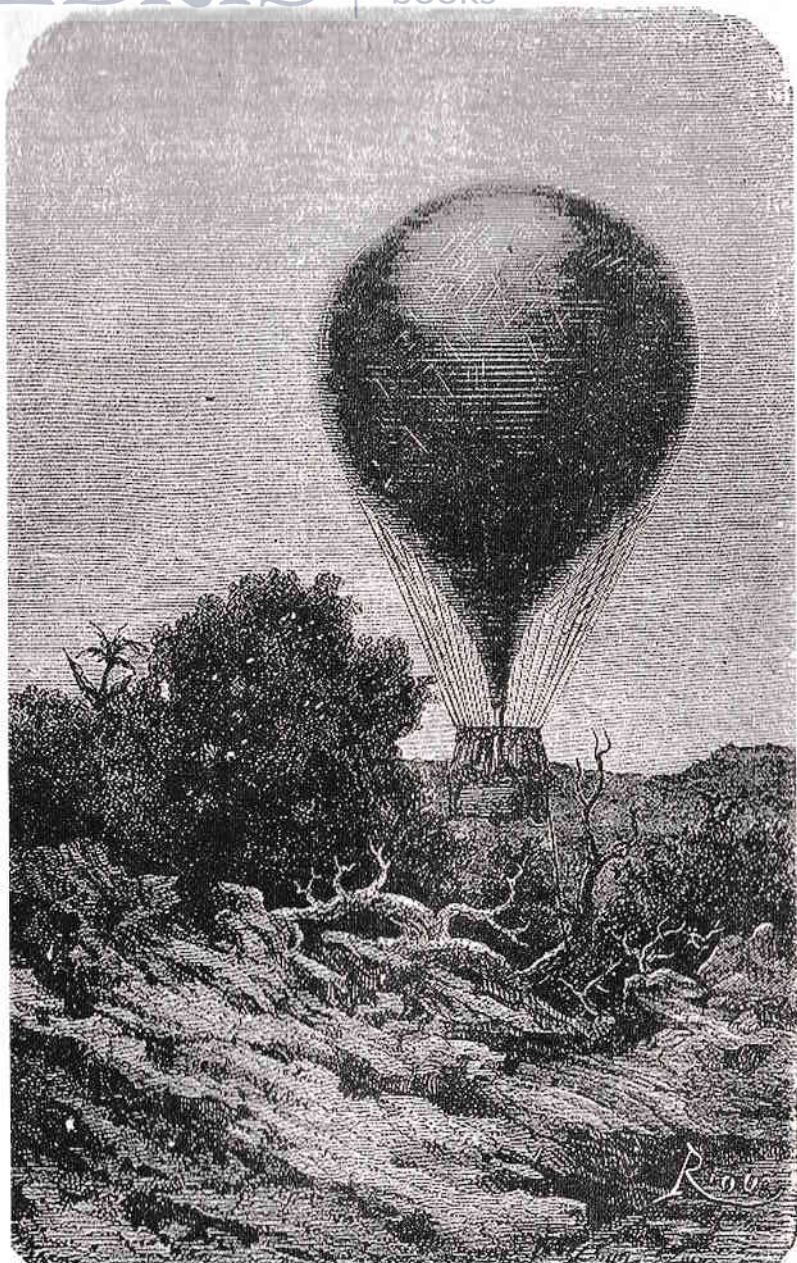

LIBRIS

We know
books

JULES VERNE

CINCI SĂPTĂMĂNI ÎN BALON

EXPEDIȚIA ÎNTREPRINSĂ ÎN AFRICA
DE TREI ENGLEZI

Ilustrații de Édouard Riou, Henri de Montaut

Traducere de Manuela Coravu

LITERA
București

CAPITOLUL I. <i>Sfârșitul unui discurs foarte aplaudat – Prezentarea doctorului Samuel Fergusson – Excelsior – Scurtă biografie a doctorului – Un fatalist convins – Cina la Traveller's Club – Numeroase toasturi de circumstanță .....</i>	5
CAPITOLUL II. <i>Un articol din Daily Telegraph – Confruntări în publicațiile savante – Domnul Petermann îl susține pe prietenul său, doctorul Fergusson – Răspunsul savantului Koner – Pariuri – Diverse propuneri făcute doctorului.....</i>	13
CAPITOLUL III. <i>Prietenul doctorului – Începutul prieteniei lor – Dick Kennedy la Londra – O propunere neașteptată, dar deloc liniștitoare – Un proverb puțin incurajator – Câteva cuvinte despre martirii din Africa – Avantajele unui aerostat – Secretul doctorului Fergusson .....</i>	17
CAPITOLUL IV. <i>Explorări africane – Barth, Richardson, Overweg, Werne, Brun-Rollet, Peney, Andrea Debono, Miani, Guillaume Lejean, Bruce, Krapf și Rebmann, Maizan, Roscher, Burton și Speke .....</i>	25
CAPITOLUL V. <i>Visurile lui Kennedy – Articole și pronume la plural – Insinuările lui Dick – Plimbare pe harta Africii – Ce găsești între cele două vârfuri ale compasului – Expediții actuale – Speke și Grant – Krapf de Decken, de Heuglin .....</i>	30
CAPITOLUL VI. <i>Un servitor imposibil de înlocuit – El vede cu ochiul liber sateliții lui Jupiter – Dick și Joe se iau la hartă – Îndoială și credință – Cântărire – Joe-Wellington – El primește o jumătate de coroană .....</i>	36
CAPITOLUL VII. <i>Detalii geometrice – Calculul capacității balonului – Aerostatul dublu – Învelișul – Nacela – Aparatul misterios – Proviiziile – Socoteala finală .....</i>	42
CAPITOLUL VIII. <i>Importanța lui Joe – Comandantul vasului Resolute – Arsenalul lui Kennedy – Ultimele pregătiri – Cina de adio – Plecarea pe 21 februarie – Ședințele științifice ale doctorului – Duveyrier, Livingstone – Detalii ale călătoriei aeriene – Kennedy, redus la tăcere.....</i>	47

CAPITOLUL IX. Ocolul Capului Bunei Speranțe – Puntea din față – Curs de cosmografie ținut de profesorul Joe – Despre dirijarea baloanelor – În căutarea curenților atmosferici – Evrica!.....	54
CAPITOLUL X. Încercări anterioare – Cele cinci chesoane ale doctorului – Arzătorul cu gaz – Caloriferul – Sistemul de manevrare – Succes asigurat.....	59
CAPITOLUL XI. Sosirea la Zanzibar – Consulul englez – Locuitorii nu sunt prea încântați – Insula Kumbeni – Aducătorii de ploaie – Umflarea balonului – Plecarea pe 18 aprilie – Ultimul rămas-bun – Victoria.....	64
CAPITOLUL XII. Traversarea strâmtorii Mrima – Părerile lui Dick și propunerile lui Joe – Rețeta de cafea – Uzaramo – Nenorocosul Maizan – Muntele Duthumi – Hârtiile doctorului – Noaptea pe un nopal.....	72
CAPITOLUL XIII. Schimbare de timp – Frigurile lui Kennedy – Medicamentul doctorului – Călătoria pe jos – Bazinul Imengé – Muntele Rubebo – La șase mii de picioare înălțime – Popas de-o zi.....	81
CAPITOLUL XIV. Pădurea de arbori de gumă – Antilopa albastră – Semnalul de adunare – Un asalt neașteptat – Kanyemé – O noapte petrecută în aer – Mundaburu – Jibué-la-Mkoa – Provizii de apă – Sosirea la Kazeb.....	88
CAPITOLUL XV. Kazeb – Târgul gălăgios – Apariția balonului – Waganga – Fiii Lunii – Plimbarea doctorului – Populația – Tembé regal – Nevestele sultanului – O beție regală – Joe, adorat – Cum se dansează pe Lună – Întoarcerea – Două Luni pe firmament – Nestatornicia divinităților.....	97
CAPITOLUL XVI. Semne de furtună – Țara Lunii – Viitorul continentului african – Mașina de ultimă oră – Privește la apusul soarelui – Flora și fauna – Furtuna – Zona de foc – Cerul înstelat....	107
CAPITOLUL XVII. Munții Lunii – Un ocean de verdeață – Se aruncă ancora – Elefantul remorcher – Foc susținut – Moartea pachidermului – Vatra de țară – Ospăț la iarbă verde – O noapte pe pământ.....	116
CAPITOLUL XVIII. Karagua – Lacul Ukereué – O noapte pe-o insulă – Ecuatorul – Traversarea lacului – Cascadele – Aspectul finutului	

– Izvoarele Nilului – Insula Benga – Semnătura lui Andrea Debono – Drapelul cu stema Angliei.....	126
CAPITOLUL XIX. Nilul – Muntele care tremură – Amintiri din țară – Povestirile arabilor – Nyam-nyam – Cugetările inteligente ale lui Joe – Ascensiunile aerostatice – Doamna Blanchard.....	136
CAPITOLUL XX. Sticla căzută din cer – Smochini-palmieri – Mammoth trees – Arborele de război – Echipajul înaripat – Lupta dintre două populații – Masacrul – Intervenția aeriană.....	142
CAPITOLUL XXI. Zgomote ciudate – Un atac nocturn – Kennedy și Joe în copac – Două împușcături – „Ajutor! ajutor! ajutor!” – Răspuns în franceză – Dimineața – Misionarul – Planul de salvare.....	148
CAPITOLUL XXII. Fasciculul de lumină – Misionarul – Răpirea în lumina artificială – Preotul lazarist – Puțină speranță – Îngrijirile doctorului – O viață plină de abnegație – Trecerea peste vulcan.....	156
CAPITOLUL XXIII. Furia lui Joe – Moartea preotului – Priveghiul – Ariditate – Înurmântarea – Blocurile de cuarț – Halucinațiile lui Joe – Un leș prețios – Determinarea poziției munților auriferi – Începutul disperării lui Joe.....	166
CAPITOLUL XXIV. Vântul încetează – Apropierea de deșert – Provizia de apă – Noptile la Ecuator – Neliniștile lui Samuel Fergusson – Situația așa cum este ea – Răspunsurile energice ale lui Kennedy și Joe – Încă o noapte.....	174
CAPITOLUL XXV. Puțină filosofie – Un nor la orizont – În mijlocul ceții – Balonul neașteptat – Semnalele – O privire exactă asupra Victoriei – Palmierii – Urmele unei caravane – Puțul din mijlocul deșertului.....	182
CAPITOLUL XXVI. 113° – Părerile doctorului – Căutare disperată – Arzătorul se stinge – 122° – Contemplarea deșertului – O plimbare în noapte – Singurătate – Slăbiciune – Proiectele lui Joe – Își mai acordă o zi.....	189
CAPITOLUL XXVII. Căldură îngrozitoare – Halucinații – Ultimele picături de apă – Noaptea disperării – Tentativa de sinucidere – Simunul – Oaza – Leul și leoaica.....	195

CAPITOLUL XXVIII. *Seara minunată – Bucătăria lui Joe – Dizertație asupra cărnii crude – Povestea lui James Bruce – Bivouacul – Visele lui Joe – Barometrul scade – Barometrul urcă – Pregătiri de plecare – Uraganul.....* 201

CAPITOLUL XXIX. *Semne de vegetație – Ideea fantezistă a unui autor francez – Ținut magnific – Regatul Adamova – Explorările lui, Speke și Burton în legătură cu cele ale lui Barth – Munții Atlantica – Fluviul Benue – Orașul Yola – Bagélé – Muntele Mendif.....* 207

CAPITOLUL XXX. *Mosfeia – Șeicul – Denham, Clapperton, Oudney, Vogel – Capitala ținutului Loggum – Toole – Limiște deasupra ținutului Kernak – Gnamil și curtea sa – Atacul – Porumbeii incendiatori .....* 214

CAPITOLUL XXXI. *Plecare în noapte – Toți trei – Instinctele lui Kennedy – Precauții – Râul Shari – Lacul Ciad – Apa lacului – Hipopotamul – Un glonț rătăcit.....* 222

CAPITOLUL XXXII. *Capitala ținutului Bornu – Insulele Biddiomah – Vulturii – Neliniștile doctorului – Precauțiile sale – Un atac în aer – Învelișul sfâșiat – Căderea – Devotament sublim – Coasta nordică a lacului.....* 227

CAPITOLUL XXXIII. *Presupuneri – Restabilirea echilibrului balonului – Noi calcule ale doctorului Fergusson – Vânătoarea lui Kennedy – Explorarea completă a lacului Ciad – Tangalia – Întoarcerea – Lari.....* 234

CAPITOLUL XXXIV. *Uraganul – Plecare forțată – Pierderea anei ancore – Gânduri triste – Luarea unei hotărâri – Tromba – Caravana înghițită – Vânt contrar și favorabil – Întoarcerea spre sud – Kennedy la postul lui.....* 241

CAPITOLUL XXXV. *Povestea lui Joe – Insula biddiomabilor – Adorație – Insula înghițită – Malurile lacului – Copacul cu serpi – Călătoria pe jos – Suferințe – Țânțari și furnici – Foamea – Trecerea balonului – Disparația balonului – Disperarea – Mlaștina – Un ultim strigăt ....* 245

CAPITOLUL XXXVI. *Nori la orizont – O armată de arabi – Urmărirea – El este! – Căderea de pe cal – Arabul sugrumat – Glonțul lui Kennedy – Manevra – Răpire în zbor – Joe salvat .....* 255

CAPITOLUL XXXVII. *Drumul spre vest – Joe se trezește – Încăpătânarea sa – Sfârșitul poveștii lui Joe – Tăgelel – Îngrijorarea lui Kennedy – Drumul spre nord – O noapte în apropiere de Agades ....* 261

CAPITOLUL XXXVIII. *Traversare rapidă – Hotărâri prudente – Caravane – Averse neîntrerupte – Gao – Nigerul – Golberry, Geoffroy, Gray – Mungo-Park – Laing – René Caillié – Clapperton – John și Richard Lander .....* 267

CAPITOLUL XXXIX. *Ținutul din cotul Nigerului – Priveliștea fantastică a munților Humbori – Kabra – Tombouctou – Planul doctorului Barth – Decadență – Unde va vrea Cel de Sus.....* 274

CAPITOLUL XL. *Neliniștile doctorului Fergusson – Direcție persistentă spre sud – Un nor de lăcuste – Jenné, Sego – Schimbarea vântului – Regretele lui Joe.....* 279

CAPITOLUL XLI. *Apropierea de Senegal – Balonul coboară din ce în ce mai mult – Aruncăm, mai aruncăm! – El-Hadži, ascetul – Domnii Pascal, Vincent, Lambert – Un rival al lui Mahomed – Munți dificili – Armele lui Kennedy – Manevra lui Joe – Oprire deasupra unei păduri.....* 284

CAPITOLUL XLII. *Joe și Kennedy se întrec în generozitate – Ultimul sacrificiu – Aparatul de dilatare – Îndemânarea lui Joe – Miezul nopții – Cartul doctorului – Cartul lui Kennedy – El adoarme – Incendiul – Urletele – În afară de pericol.....* 292

CAPITOLUL XLIII. *Talibașii – Urmărirea – Un ținut devastat – Vânt moderat – Balonul coboară – Ultimele provizii – Salturile Victoriei – Apărare cu focuri de armă – Vântul se întărește – Fluviul Senegal – Cataractele Guina – Aerul cald – Traversarea fluviului.....* 297

CAPITOLUL XLIV. *Concluzie – Proces-verbal – Așezările franceze – Postul Medina – Vaporul Le Basilic – Saint-Louis – Fregata engleză – Întoarcerea la Londra.....* 306

Cinq semaines en ballon
Jules Verne

Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Cinci săptămâni în balon
Jules Verne

Copyright © 2024 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Corector: Nicoleta Arsenie
Prepress: Andreea Apostol

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VERNE, JULES
Cinci săptămâni în balon /Jules Verne;
trad.: Manuela Coravu. – București: Litera, 2024
ISBN 978-630-319-870-5
I. Coravu, Manuela (trad.)
821.111-31=135.1

CAPITOLUL I

Sfârșitul unui discurs foarte aplaudat – Prezentarea doctorului Samuel Fergusson – Excelsior – Scurtă biografie a doctorului – Un fatalist convins – Cina la Traveller's Club – Numeroase toasturi de circumstanță

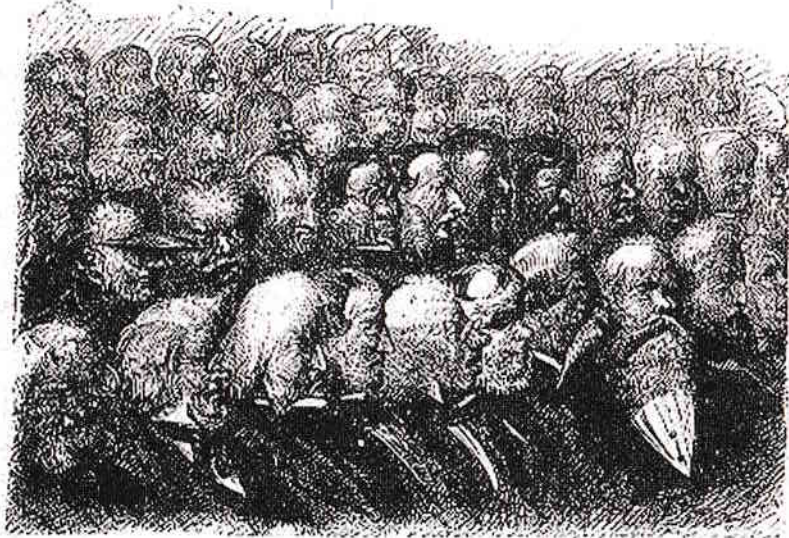
La ședința din ziua de 14 ianuarie 1862 a Societății Regale Geografice din Londra, la sediul acesteia din piața Waterloo nr. 3, era prezent un numeros public. Președintele, sir Francis M..., susținea o importantă comunicare, întreruptă adesea de aplauze.

Acest discurs, de o rară elocință, se termină, în sfârșit, cu câteva fraze înflăcărate, pline de patetism:

– Anglia a fost întotdeauna în fruntea națiunilor (căci, așa cum ați remarcat, națiunile merg în mod universal unele după altele), prin cutezanța călătorilor săi pe drumul descoperirilor geografice. (*Numeroase aprobări.*) Doctorul Samuel Fergusson, unul dintre glorioșii ei copii, nu-și va dezminți originea. (*Din toate părțile: Nu! Nu!*) Această tentativă, dacă va reuși (*și ea va reuși!*), va reuni, completându-le, noțiunile răzlețe despre cartologia africană (*aprobări furtunoase*), iar dacă va eșua (*Niciodată! Niciodată!*), va rămâne cel puțin ca una dintre cele mai îndrăznețe încercări ale geniului uman! (*Tropăituri frenetice!*)

– Ura! Ura! striga publicul, electrizat de aceste cuvinte emoționante.

– Ura pentru cutezătorul Fergusson! strigă unul dintre entuziaștii cei mai expansivi prezenți în auditoriu.

Răsunară strigăte de admirație. Numele lui Fergusson se afla pe toate buzele, și suntem siguri că a avut mult de câștigat fiind rostit de atâția englezi. Sala de ședințe era cu adevărat impresionantă.

Și totuși, acolo se aflau mulți călători cutezători, acum îmbătrâniți, oboșiți, pe care un temperament neastâmpărat îi purtase în cele patru colțuri ale lumii. Toți, mai mult sau mai puțin afectați fizic sau moral, scăpaseră din naufragii, din incendii, de *tomahawk-urile*¹ indienilor și măciucile sălbaticilor, de stâlpul de tortură, de antropofagii polinezieni. Dar nimic nu le putuse încetini bătăile inimii în timp ce ascultau discursul lui sir Francis M... și, de când se știa, acesta fusese, cu siguranță, cel mai frumos succes oratoric înregistrat la Societatea Regală Geografică din Londra.

Dar, în Anglia, entuziasmul nu se mărginește doar la vorbe. El face bani chiar mai repede decât mașina pentru bătut monedă a Monetăriei din Londra. În favoarea doctorului Fergusson se votă imediat o indemnizație de încurajare care se ridica la cifra de 2 500 de lire. Importanța sumei era egală cu importanța proiectului.

¹ Mică secure folosită de amerindieni ca armă de luptă și vânătoare.

Unul dintre membrii Societății îl întrebă pe președinte dacă doctorul va fi prezentat oficial.

– Doctorul Fergusson se află oricând la dispoziția adunării, răspunse sir Francis M...

– Să intre, se auziră strigăte, să intre! Este bine să vedem cu propriii noștri ochi un om atât de îndrăzneț!

– Poate că această propunere incredibilă nu este decât o înșelăciune, spuse un bătrân comandor apoplectic.

– Doctorul Fergusson poate că nici nu există! strigă o voce malițioasă.

– Atunci ar trebui să fie inventat, îi răspunse un membru mucalit al acestei Societăți.

– Rugați-l pe doctorul Fergusson să intre, le spuse atunci ușierilor, cât se poate de simplu, sir Francis M...

Și doctorul intră, în aplauzele frenetice care nu păreau să-l emoționeze deloc.

Era un bărbat de vreo patruzeci de ani, având o talie și o constituție obișnuite; temperamentul sangvin era trădat de coloritul intens al pielii obrazului; avea o față rece, cu trăsături regulate, cu un nas puternic, semănând cu linia etravei¹ unei corăbii, nasul celui predestinat să facă descoperiri; privirea caldă, mai mult inteligentă decât îndrăzneță, dădea un mare farmec fizionomiei sale, brațele îi erau lungi și călca apăsate, cu siguranța călătorului încercat.

Din înfățișarea doctorului se desprindea o gravitate liniștită, și nu puteai bănui c-ar fi putut fi instrumentul celei mai inocente mistificări.

Ca urmare, aplauzele și uralele nu încetară decât în momentul în care doctorul Fergusson ceru, cu un gest îndatoritor, să se facă liniște. Se îndreptă spre fotoliul ce-i fusese pregătit, apoi, în picioare, cu privirea energică, fixă, ridică spre cer indexul mâinii drepte, deschise gura și pronunță un singur cuvânt:

– *Excelsior*²!

Nu! Niciodată vreo interpelare neașteptată a domnilor Bright și Cobden sau vreo cerere de fonduri extraordinare făcute de lordul Palmerston pentru

¹ Piesă de rezistență în construcția scheletului unei nave, situată la prora.

² Tot mai sus (în limba latină în textul original).

protejarea malurilor stâncoase ale Angliei nu obținuseră un astfel de succes. Discursul lui sir Francis M... fusese depășit și el cu mult. Doctorul era în același timp sublim, impunător, sobru, măsurat; rostise cuvântul potrivit momentului: *Excelsior!*

Bătrânul comandor, pe deplin de acord cu acest bărbat straniu, ceru ca discursul lui Fergusson să fie „integral“ reprodus în *The Proceedings of the Royal Geographical Society of London*.

Cine era acest doctor Fergusson și ce expediție voia să întreprindă?

Tatăl tânărului Fergusson, un brav căpitan din marina engleză, își asociase fiul, încă din copilărie, pericolelor și aventurilor profesiei sale. Acest copil, care părea că nu cunoscuse niciodată teama, dovedise că are un spirit vioi, o inteligență de cercetător, cu o înclinație remarcabilă spre lucrurile științifice; avea, printre altele, o îndemânare deosebită de a ieși din orice fel de încurcături; scăpase cu fața curată din toate încercările, chiar și atunci când se folosiseră pentru prima dată de furculiță, ceea ce copiii, de obicei, nu prea reușesc.

În curând, imaginația i se înflăcăra în urma lecturii relatărilor unor expediții îndrăznețe ale unor explorări marine, urmărind cu pasiune descoperirile primei jumătăți a secolului al XIX-lea, visând la gloria unui Mungo-Park, Bruce, Caillié, Levallant¹ și chiar, nu mai puțin, cred, a unui Selkirk, adevăratul Robinson Crusoe, care nu i se părea mai puțin importantă. Câte ore nu petrecuse cu el în insula Juan Fernandez²! Fusese de acord adesea cu ideile marinarului abandonat; alteori, discutase ideile și proiectele acestuia cu siguranța că el le-ar fi adus la îndeplinire altfel, mult mai bine!

Dar, lucru sigur, nu ar fi părăsit niciodată acea insulă binecuvântată, unde era fericit ca un rege fără supuși, decât dacă ar fi fost numit prim-lord al amiralității.

Vă las pe dumneavoastră să judecați în ce măsură s-au dezvoltat aceste tendințe în tinerețea lui aventuroasă, petrecută în cele patru colțuri ale

¹ Exploratori dintre care cel mai cunoscut rămâne René Caillié (1799–1838), la care autorul se va mai referi spre finalul cărții.

² Arhipelag chilian din Pacific, la vest de Chile, scena aventurilor marinarului englez A. Selkirk, naufragiat acolo în 1704 și care i-a servit lui Daniel Defoe ca model pentru Robinson Crusoe.

lumii. Tatăl său, un om instruit, nu pierdea ocazia să consolideze această inteligență vie prin studii serioase de hidrografie, fizică, mecanică, îmbinate cu puțină botanică, medicină și astronomie.

La moartea vrednicului căpitan, Samuel Fergusson, care avea douăzeci și doi de ani, făcuse deja înconjurul lumii, se înrolase în corpul de ingineri bengalezi și se distinsese prin mai multe isprăvi; dar această viață de soldat nu-i convenea, nu-i plăcea să comande, nu-i plăcea să se supună ordinelor, își dădu demisia și, vânând și strângând plante, se îndreptă spre nordul peninsulei indiene și o traversă de la Calcutta la Surat. O simplă călătorie de amator.

De la Surat îl vedem trecând în Australia, unde ia parte, în 1845, la expediția căpitanului Stuart, însărcinat să descopere acea mare asemănătoare Mării Caspice ce se credea că se află în centrul Noii-Olande.

Samuel Fergusson reveni în Anglia prin 1850 și, stăpânit mai mult ca niciodată de demonul descoperirilor, îl întovărăși până în 1853 pe căpitanul MacClure¹ în expediția care a înconjurat continentul american de la strâmtoarea Bering la Capul Farewell.

În ciuda oboselilor de tot felul și a climatului, constituția lui Fergusson îl ajută să reziste excelent. Trăia în indestulare în mijlocul privațiunilor celor mai cumplite; era tipul călătorului perfect, al cărui stomac se strânge sau se dilată după voie, ale cărui picioare se alungesc sau se scurtează după patul improvizat, care adoarme oricând în timpul zilei și se trezește la orice oră din noapte.

Așadar, nimic surprinzător să-l găsim pe neobositul nostru călător vizitând, între 1855–1857, vestul Tibetului, în tovarășia fraților Schlagintweit, și aducând din această expediție ciudate observații de etnografie.

În decursul acestor călătorii diverse, Samuel Fergusson a fost corespondentul cel mai activ și cel mai interesant al ziarului de un penny, *Daily Telegraph*, al cărui tiraj se ridica zilnic la 140 000 de exemplare și care de-abia făcea față celor câtorva milioane de cititori. Deci acest doctor era bine cunoscut, cu toate că nu era membru al nici unei instituții savante, nici al Societăților de geografie din Londra, Paris, Viena, Berlin sau Sankt

¹ Sir Robert John, Le Mesurier MacClure, care va ajunge amiral (1807–1873).

Petersburg, nici al Clubului călătorilor, nici chiar al Institutului Regal Politehnic, unde trona prietenul său, statisticianul Kokburn.

Acest savant i-a propus chiar, într-o bună zi, să rezolve următoarea problemă, doar pentru a-i face plăcere: cunoscându-se numărul de mile¹ pe care doctorul le-a parcurs în jurul lumii, să se spună cu câte mile era mai lung drumul parcurs de capul său decât de picioarele sale, având în vedere diferența dintre razele celor două arcuri, sau, cunoscându-se numărul de mile parcurse de capul și de picioarele doctorului, să i se calculeze înălțimea cât mai exact posibil.

Dar Fergusson se ținea întotdeauna departe de corpul savanților, numărându-se printre cei care meditează și nu printre cei care trăncănesc. Găsea că timpul este mai bine întrebuințat căutând decât discutând, descoperind decât pălăvrăgind.

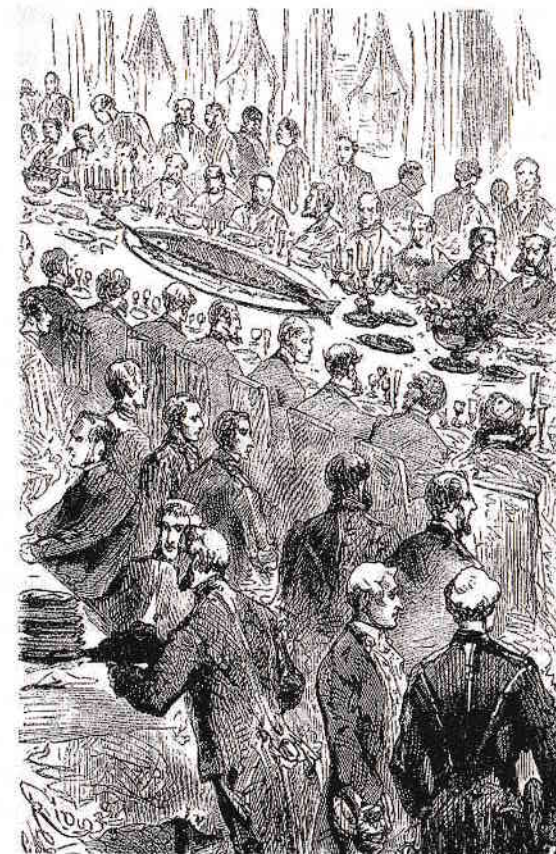
Se povestește că, într-o zi, un englez a venit la Geneva cu intenția de a vizita lacul și a fost suit într-o trăsură din acelea vechi, unde băncile sunt dispuse lateral ca în omnibuze; se întâmplă ca englezul nostru să se așeze în așa fel încât se afla cu spatele la lac; trăsură își făcu turul obișnuit, fără ca el să se fi gândit să-și întoarcă măcar o singură dată privirea. Ceea ce nu-l împiedică, atunci când reveni la Londra, să fie tare încântat de lacul Geneva.

Doctorul Fergusson își întorsese însă privirea, și nu numai o dată, în călătoriile lui, și chiar atât de bine, încât văzuse cam tot ce se putea vedea în multele locuri pe unde trecuse. Nu făcea decât să se supună naturii sale, și avem multe motive să credem că era puțin fatalist, dar de un fatalism foarte ortodox, bazându-se pe el și chiar pe Providență; spunea că mai degrabă este împins decât atras în călătoriile sale și că parcurge lumea ca o locomotivă care nu se îndreaptă spre ceva anume, ci urmează drumul care i se așterne în față.

„Nu-mi urmez drumul“, spunea el adesea, „ci drumul meu este cel care mă urmează.“

Așa se face că nu avem de ce să ne mirăm de sângele rece cu care primi aplauzele Societății Regale. Se afla deasupra acestor nimicuri, neavând

¹ O milă terestră – 1 609,3 m.

O masă festivă superbă fusese pregătită...

orgolii și, cu atât mai puțin, vanității. Găsea că oferta pe care i-o făcuse președintelui, sir Francis M..., era foarte normală și nici nu-și dădu seama de efectul imens pe care-l produsese.

După ședință, doctorul fu condus la *Traveller's Club* – Clubul călătorilor, din strada Pall Mall. O masă festivă superbă fusese pregătită în cinstea lui. Numărul felurilor servite era proporțional cu importanța personajului, iar morunul care figura în acest splendid meniu nu avea nici măcar trei șchioape mai puțin decât Samuel Fergusson însuși.

Fură închinată numeroase pahare cu vin franțuzesc în cinstea celebrilor călători care au făcut expediții în Africa. Se bău în sănătatea sau în memoria lor, și asta în ordine alfabetică, ceea ce este tipic englezesc, pentru Abbadie, Adams, Adamson, Anderson, Arnaud, Baikie, Baldwin, Barth, Batouda, Beke, Beltrame, du Berba, Bimbachi, Bolognesi, Bolwik, Bolzoni, Bonnemain, Brisson, Browne, Bruce, Brun-Rollet, Burchell, Burckardt, Burton, Caillaud, Caillié, Campbell, Chapman, Clapperton, Clot-Bey, Colomieu, Courval, Cumming, Cuny, Debono, Decken, Denham, Desavanchers, Dickson, Dickson, Dochart, Duchailly, Duncan, Durand, Duroulé, Duveyrier, Erhardt, d'Escayrac de Lauture, Ferret, Fresnel, Galinier, Galton, Geoffroy, Golberry, Hahn, Halm, Harnier, Hecquart, Heuglin, Hornemann, Houghton, Imbert, Kaufmann, Knoblecher, Krapf, Kummer, Lafargue, Laing, Lajaille, Lambert, Lamiral, Lamprière, John Lander, Richard Lander, Lefebvre, Lejean, Levailant, Livingstone, Maccarthis, Maggiar, Maizan, Malzac, Moffat, Mollien, Monteiro, Morrisson, Mungo-Park, Neimans, Overweg, Panet, Partarrieau, Pascal, Pearse, Peddie, Peney, Petherick, Poncet, Prax, Raffanel, Rath, Rebmann, Richardson, Riley, Ritchie, Rochet d'Héricourt, Rongawi, Roscher, Ruppel, Saugnier, Speke, Steidner, Thibaud, Thompson, Thornton, Toole, Tousney, Trotter, Tuckey, Tyrwitt, Vaudey, Veyssiere, Vincent, Vinco, Vogel, Wahlberg, Warington, Washington, Werne, Wild¹ și, în sfârșit, pentru doctorul Samuel Fergusson, care, prin incredibila sa tentativă, va trebui să reunească lucrările acestor călători și să completeze seria descoperirilor africane.

¹ Listă cvasicompletă a exploratorilor continentului african de până atunci, unii vestiți, precum Livingstone, alții mai puțin cunoscuți, alții de-a dreptul uitați astăzi.

CAPITOLUL II

Un articol din Daily Telegraph – Confruntări în publicațiile savante – Domnul Petermann îl susține pe prietenul său, doctorul Fergusson – Răspunsul savantului Koner – Pariuri – Diverse propuneri făcute doctorului

A doua zi, în numărul din 15 ianuarie al ziarului *Daily Telegraph* se publica următorul articol:

Africa ne va dezvălui, în sfârșit, secretul vastelor sale întinderi, iar un Oedip modern ne va da cheia acestor enigme pe care de-a lungul a șaizeci de secole savanții n-au putut să le descifreze. Altădată, căutarea surselor Nilului, fontes Nili quæerere, era privită ca o tentativă nebunească, o himeră.

Doctorul Barth a ajuns până în Sudan, urmând drumul trasat de Denham și Clapperton. Doctorul Livingstone și-a întins multiplele și curajoasele investigații de la Capul Bunei Speranțe până la Bazinul Zambezi, căpitanii Burton și Speke, prin descoperirea Marilor Lacuri, au deschis trei drumuri civilizației moderne; punctul lor de intersecție, unde niciun călător nu a ajuns încă, este însăși inima Africii. Spre el trebuie să tindă toate eforturile.

Or, toate descoperirile acestor pionieri curajoși ai științei vor fi continuate prin îndrăzneța tentativă a doctorului Samuel Fergusson, ale cărui expediții de până acum au fost atât de apreciate de cititorii noștri.

Acest descoperitor cutezător își propune să traverseze cu balonul toată Africa, de la răsărit la apus. Dacă suntem bine informați, punctul de plecare al acestei călătorii surprinzătoare va fi insula Zanzibar, pe coasta orientală; cât privește punctul de sosire, pe acesta numai Providența îl cunoaște.

Propunerea acestor explorări științifice a fost făcută ieri, în mod oficial, Societății Regale Geografice. O sumă de 2 500 de lire a fost votată pentru a acoperi cheltuielile expediției.

Îi vom ține pe cititorii noștri la curent cu această tentativă, fără precedent în analele geografice.

După cum vă dați seama, acest articol a avut un ecou enorm; mai întâi, a dat naștere la furtuni de neîncredere, doctorul Fergusson fiind considerat o fință pur imaginară, o invenție a domnului Barnum, care, după ce a lucrat în Statele Unite, se pregătea să vină în Insulele Britanice.

Un răspuns glumeț a apărut la Geneva, în numărul din februarie al „Buletinului Societății Geografice“; autorul răspunsului își bătea joc cu mult spirit de Societatea Regală din Londra, de *Traveller's Club* și de fenomenalul morun.

Dar domnul Petermann, în ale sale *Comunicări* publicate la Gotha, avea să reducă la tăcere absolută ziarul din Geneva. Domnul Petermann îl cunoștea personal pe doctorul Fergusson și garanta pentru probitatea și îndrăzneala curajosului său prieten.

În curând, de altfel, îndoiala nu mai fu posibilă; pregătirile pentru călătorie începuseră la Londra. Fabricile din Lyon primiseră o comandă importantă de tafta, necesară construirii aerostatului. În sfârșit, guvernul britanic punea la dispoziția doctorului vasul *Le Resolute*, al cărui căpitan era Pennet.

Imediat, mii de încurajări și felicitări sosiră de pretutindeni. Detaliile expediției apărură în „Buletinul Societății Geografice din Paris“; un articol remarcabil apărură în *Nouvelles annales des voyages, de la géographie, de l'histoire et de l'archéologie*, fiind scris de domnul V.A. Malte-Brun; o lucrare minuțioasă, publicată în *Zeitschrift für Allgemeine Erdkunde*, de către doctorul W. Koner, demonstra și analiza în mod strălucit posibilitatea acestei călătorii, șansele de succes, natura obstacolelor, avantajele acestui mod de locomoție prin aer. Singura rezervă pe care o avea autorul se referea la punctul de plecare. El era de părere că cel mai bun ar fi fost Masawa, un mic port în Abisinia, de unde James Bruce plecase în 1768 în căutarea izvoarelor Nilului. De altfel, admira fără rezerve spiritul energic al doctorului Fergusson și curajul acestui om călit, care concepea și încerca o astfel de călătorie.

Nu a vrut să accepte niciunul dintre sistemele pe care i le propuseseră...

North American Review nu era încântat de o asemenea glorie rezervată Angliei și luă, așadar, în derâdere propunerea doctorului, sfătuindu-l să-și continue călătoria și în America, dacă tot va fi pe drumul cel bun.

Pe scurt, fără a socoti ziarele din lumea întreagă, nu exista nicio revistă științifică, începând cu *Journal des Missions Évangéliques* și *Revue algérienne et coloniale, Annales de la Propagation de la foi*, până la *Church Missionary Intelligence*, care să nu fi relatat faptul sub toate aspectele.

Se făcură pariuri formidabile, la Londra și în întreaga Anglie, cu privire la: 1. existența reală sau imaginară a doctorului Fergusson; 2. călătoria însăși, care după unii nici nu se va face, iar după alții se va face cu siguranță; 3. posibilitățile de reușită; 4. șansele sau neșansele de întoarcere a doctorului Fergusson. S-au pus în joc sume enorme la aceste pariuri, ca și cum ar fi fost vorba despre cursele de cai de la Epsom¹.

¹ Stațiune termală din Anglia. Din 1719, aici se desfășoară o celebră cursă de cai (Derby-ul).

Prin urmare, încrezători sau neîncrezători, ignoranți sau savanți, toți își ațintiră privirea asupra doctorului Fergusson. Deveni omul zilei, fără să-și dea seama de acest lucru. Dădea informații precise despre expediție. Era ușor de abordat, fiind omul cu comportamentul cel mai firesc din lume. Mai mulți aventurieri îndrăzneți se oferiră să împartă cu el gloria și pericolele acestei tentative, dar el îi refuză, fără să motiveze acest refuz.

Mulți inventatori de mecanisme aplicabile la dirijarea baloanelor îi propuseră sistemul lor. Nu vru să accepte niciunul. Celor care îl întrebau dacă descoperise el însuși ceva în această privință refuză să le dea vreo explicație și se dedică și mai intens pregătirilor pentru călătorie.

CAPITOLUL III

Prietenul doctorului – Începutul prieteniei lor – Dick Kennedy la Londra – O propunere neașteptată, dar deloc liniștitoare – Un proverb puțin incurajator – Câteva cuvinte despre martirii din Africa – Avantajele unui aerostat – Secretul doctorului Fergusson

Doctorul Fergusson avea un prieten. Nu un *alter ego*¹, căci prietenia nu ar putea exista între două ființe perfect identice.

Chiar dacă posedau calități, aptitudini și temperamente deosebite, Dick Kennedy și Samuel Fergusson aveau aceleași sentimente unul pentru celălalt, iar asta nu-i deranja prea mult. Ba, dimpotrivă.

Acest Dick Kennedy era un scoțian în adevăratul sens al cuvântului, deschis, hotărât, încăpățânat. Locuia la Leith, un orașel aproape de Edinburgh, un fel de periferie a „Bătrânei Afumate“ (*Old Reekie*), cum este poreclit orașul. Câteodată se ocupa cu pescuitul, dar înainte de orice rămânea un vânător pasionat, nimic deosebit pentru un fiu al Caledoniei care colindase munții din Highland.

Era cunoscut ca un excelent țintaș cu carabina: nu numai că putea nimeri lama unui cuțit, dar tăia glonțul în două părți perfect egale, încât, dacă le cântăreai, diferența era nesemnificativă.

Fizionomia lui Kennedy amintea de Halbert Glendinning, așa cum îl descrie Walter Scott în *Mănăstirea*; înălțimea sa depășea șase picioare engleze², era plin de grație și de distincție, dar părea dotat cu o forță

¹ Al doilea eu: persoană care se aseamănă întru totul cu alta, încât i se poate substitui.

² Un picior (unitate de măsură engleză pentru lungime) – 0,3048 m.